

Parlem amb...

Ricard Santamaría

Director general de H.A.U.S. Healthy Buildings

H.A.U.S. Healthy Bulidings és una empresa altament compromesa amb la salut i el medi ambient. Ofereix serveis de gestió integral de projectes d'edificació apostant per un producte diferenciat i d'alt valor percebut.

Ricard Santamaría ens explica com treballen per promoure edificis saludables i sostenibles, que s'avancen a les normatives que veuran la llum en els propers anys. Tots els projectes tenen com a eix la preocupació pel benestar de les persones i el compromís amb la sostenibilitat.

Per **Cristina Prats**

Com va sorgir la iniciativa H.A.U.S. Healthy Buildings?

Diria que H.A.U.S. com a concepte integrable en el nostre procés de disseny i posterior construcció neix a principis de la dècada passada. Pocs anys després de la crisi del 2007, es donen dues circumstàncies que conviden a la reflexió, la necessitat de donar respostes a noves preguntes que sorgien després de molts anys de poca evolució pel que fa al procés. Apareixen preguntes provocades pel fet ja no discutible dels efectes que té i sobretot que tindrà el canvi climàtic, d'una banda, i tota la relació que té amb la nostra incidència sobre la sostenibilitat, i de l'altra, la cada vegada més segura existència d'indisidències que assenyalaven la relació entre espais, arquitectura, i salut. Passem entre el 85 % i el 90 % del nostre temps en espais tancats, edificis, ja sigui treballant, estudiant, descansant, menjant, etc., i des de la medicina era cada vegada més alt el nombre de veus que indicaven que hi havia un percentatge creixent de patologies relacionades amb el que es va donar a conèixer amb el terme

condicions ambientals, l'aire que respirem, la llum, el soroll, els camps elèctrics, les ones de determinades freqüències, la temperatura, la humitat, els materials amb què construïm i decoram les nostres cases, oficines i escoles. Aquests dos àmbits de coneixement ens van animar a voler saber cada vegada més sobre tot allò que relacionava aquests dos mons, els recursos del planeta i la salut de les persones amb el que sempre havia estat el nostre món, l'arquitectura i la construcció. Després d'uns anys treballant-hi, vam aconseguir que un primer promotor confiés en la nostra proposta i vam dissenyar el nostre primer projecte l'any 2014. El vam començar a construir l'any 2016 i el vam lliurar l'any 2018. Avui ja tenim tres projectes lliurats, cinc en fase d'obra i sis més en fase de disseny.

H.A.U.S se centra en la construcció sostenible i saludable, podrien aprofundir en el significat d'aquest concepte?

La proposta de H.A.U.S. se centra a maximitzar els nivells de salut i sostenibilitat, a partir d'una ubicació i un pressupost coneguts, i un ús i un usuari definits. Tot això es concreta a assolir els màxims nivells possibles en cadascun dels capítols que conformen el confort ambiental, la qualitat de l'aire que es respirarà a l'interior de l'edifici, el confort acústic, el confort lumínic, o la gestió i tractament d'ones i camps, el confort tèrmic, l'adaptabilitat, l'ergonomia, la mobilitat i accessibilitat interior i d'accés a l'edifici, la qualitat de l'aigua, etc.

Quins són els seus principals serveis i àrees d'activitat? En quins es consideren pioners?

El principal servei és la gestió integral de projectes d'edificació, des de la recerca de sòl, passant pel disseny, la construcció i la futura gestió de l'edifici, tant en el vessant comercial, vehiculant la venda o el lloguer, com en el vessant més industrial duent a terme el manteniment de l'edifici.

Pioner és un adjectiu molt ambiciós i cal tenir-li molt respecte.

Jardí vegetal

Ricard Santamaría

Director general de H.A.U.S. Healthy Buildings

“En la mesura que qualsevol dels nostres projectes és considerat una inversió d'impacte podríem afirmar que el 100 % de la nostra pràctica genera impacte, entenent impacte com la generació d'un efecte positiu ja sigui sobre la salut de les persones, sobre un aspecte de dimensió social, o en accions que disminueixin o alenteixen els efectes del canvi climàtic”.

Ens agrada pensar que som a l'avantguarda d'equips que estan incorporant criteris i solucions orientats a maximitzar els indicadors de salut en els edificis, i que ho fem juntament amb criteris de sostenibilitat mediambiental. Som a l'avançada, molt escassa en nombre, que proposa promoure o construir edificació compromesa amb aquests dos conceptes que acompanyen tota la nostra obra i que són presents en totes les nostres respostes: salut i sostenibilitat.

Com es palpa l'impacte dels seus projectes en la societat?

Podríem parlar de diverses maneres, de diversos indicadors que palpen aquest canvi. La societat al final és un conglomerat de perfils d'individus, institucions, administracions i empreses. I dins de cada un d'aquests perfils trobem multitud de sensibilitats i formes, però per no estendre'm, parlaré de diversos exemples: Quan vam posar a la venda Espai Natura el 2016, no hi havia cap promoció d'habitatges que parlés i esmentés conceptes com quilos de CO₂ emesos, Reducció de dB, instal·lacions biocompatibles, etc. Avui, gairebé cinc anys més tard, ja tinc localitzades sis promocions que comencen a esmentar aquests conceptes. Deu ser per nosaltres?, segur que no només per nosaltres, però estem sent una de les biele que precipitaran el canvi cap a nous paradigmes.

Un altre exemple, les galeries climàtiques de l'Espai Natura, element crucial per entendre i valorar el projecte i la repercussió que té no només pel que fa a reducció de demanda energètica sinó també en benestar, van ser les causants que el jurat dels FAD 2019 triés el projecte de Manel Bailo i Rosa Rull com a finalista. Hi ha una sensibilitat creixent cap a l'arquitectura amb criteri i compromís envers la sostenibilitat.

Un altre!, gràcies a la tasca divulgativa de H.A.U.S. i en aquest cas a la tasca concreta d'un del nostre socis, Manel Bailo, professor a la Facultat d'Arquitectura de la URV, l'any que ve els estudiants d'Arquitectura podran triar l'assignatura de Salut i Espai, això també és impacte!

El més mesurable de tots seria evidenciar l'estalvi energètic que representa, tant en aigua com en energia elèctrica no consumida respecte al consum dels edificis veïns als nostres.

En l'àmbit de la comunicació puc dir que l'efecte divulgatiu que ha tingut l'Espai Natura tant cap a diferents actors del sector com cap a l'àmbit ciutadà està sent molt potent. S'està convertint en un projecte de referència, que moltes persones imitaran o seguiran, no tant en el disseny però sí en les atribucions. El que és rellevant deixarà de ser la marca de les aixetes o els electrodomèstics per passar a parlar de la qualitat de l'aire o del confort acústic.

Per acabar, només vull dir que l'impacte ofereix la seva autèntica dimensió amb el temps, avui encara no disposem de l'interval de temps necessari per dimensionar-lo en la seva justa mesura.

Quins mitjans hi posen per aconseguir assolir els objectius de sostenibilitat ODS de l'ONU?

Diria que tots els disponibles al nostre abast. Intentaré ser més concret, els ODS que ens interpel·len directament són el 3: Salut i benestar, el 6: Aigua neta i sanejament, el 7: Energia assequible i no contaminant, l'11: Comunitats sostenibles, el 12: Producció i consum responsables, el 13: Acció pel clima, i ens agrada esmentar el 4: Educació de qualitat perquè el nostre propòsit és garantir espais lliures de toxicitat i maximitzar els nivells de confort acústic, tèrmic o lumínic, aspectes vitals per possibilitar que el procés d'aprenentatge sigui el més bo possible, evitar que les condicions ambientals puguin ser un fre. Tornant als altres sis objectius esmentats, aquí la presència, la relació amb el compromís que defineixen és tan gran que no hi ha gairebé cap decisió que prenguem que estigui fora del quadre de diàleg que ens enfronta els propòsits descrits. El nostre llibre de processos defineix actualment més de mil decisions que ens obliguen a triar, sempre hi ha una solució que ens apropa a la solució del problema, la resta ens n'allunyen o ens hi acosten menys, el repte és maximitzar l'acostament als sis objectius, sempre hi ha renúncies, mai aconseguim tots els objectius de cop, el repte és

que un cop conegudes les dades fixes, els no alterables, ubicació, ús i usuari durant els primers anys de vida de l'edifici, etc., intentem donar els màxims possibles per a cada capítol.

Quins factors han ajudat al creixement de la companyia?

Jo crec que és tan fàcil com comptar amb els conceptes salut i sostenibilitat en la nostra proposta de valor. I saber i poder demostrar que no només els esmentem de manera aspiracional o com un disseny. La proposta va acompanyada d'indicadors mesurables, tangibles, observables. I avui gairebé no hi ha organitzacions i persones que no vulguin comptar amb salut i sostenibilitat entre els atributs que els defineixen.

De tota manera, quant a creixement crec que el que ara estem experimentant ens semblarà petit respecte al que ens oferirà aquests anys que venen.

Ara estem involucrats en onze projectes de perfil divers. Ens estan servint, juntament amb els tres que ja hem fet, per situar i donar forma constructiva a tota la base de coneixement i d'experiència que serà la que realment, amb tota seguretat, ens farà créixer. També vull comentar-te que el creixement actualment té diverses limitacions, tendim a pensar que la manca de recursos financers o la manca d'un mercat demandant o prou madur per entendre la nostra proposta de valor són els frens habituals al creixement. Tenim el convenciment que hi ha recursos, també hi ha un mercat de demanda, que està creixent moltíssim, ens preocupa més ser capaços de formar un equip dimensionat per poder abordar 20 o 40 projectes importants a l'any mantenint-nos fidels al nostre llibre de processos i d'estil que és, juntament amb la revisió constant dels criteris que proposa i defineix, el que ens garanteix l'èxit en cada projecte, aconseguir aquests nivells màxims de salut i sostenibilitat fent bona arquitectura!. Cal invertir molt en formació i en processos, i totes dues coses demanen temps.

Hi ha un altre aspecte molt rellevant com a limitador del creixement, no només el nostre, del sector en general, que és el

sòl com a matèria primera necessària sobre la qual construïm. Aquest últim punt està molt lligat a un altre factor que dificulta el creixement a vegades, que és la mateixa administració, ho dic amb certa tristesa i reserva però amb una administració més àgil, tot fluiria més ràpidament. En les pròximes dècades s'hauran de rehabilitar milions de metres quadrats ja construïts, s'haurà de mobilitzar sòl de manera responsable i ordenada i tant l'administració com els operadors privats hem d'estar preparats per a això en el sentit més ampli i ambiciós del seu significat.

Quins projectes de recerca estan duent a terme actualment?

Fa uns anys vam voler impulsar projectes de recerca centrats a relacionar la qualitat de l'aire i el procés regenerador del son, o la seva relació amb la productivitat, amb l'aprenentatge, etc., però en els dos últims anys hem renunciat als estudis més concrets per intentar tenir un coneixement més global, segurament menys profund o concret, però més útil a l'hora d'abordar projectes de diversos perfils. Actualment el repte és conèixer i ordenar el coneixement existent que relaciona salut i espais interiors, disposar-ne per incorporar-lo en les nostres decisions. És una tasca que estem duent a terme juntament amb el Green Building Council i altres institucions que en aquest moment no puc encara esmentar.

D'altra banda, en el camp més purament arquitectònic estem a punt de registrar i publicar dues solucions patentades que actuen sobre l'estructura envoltant de l'edifici.

H.A.U.S col·labora amb UIC Barcelona en diversos projectes, com el programa PEA i el departament de pràctiques. Com valora aquest tipus de col·laboracions amb l'àmbit universitari?

La valoro molt positivament des del moment en què les hem iniciat, i això ja és motiu de satisfacció. Aquest any participem al PEA, per invitació de Cristina Tresserras i a qui agraeixo enormement la proposta, i el fet d'incorporar un dels estudiants

Can Matas

de 4t en les pràctiques, ja ens situa en el que és positiu. Crec que a partir d'ara toca exigir-nos més excel·lència, ho dic en primera persona, pensant en els alumnes, sobretot pel que fa a les pràctiques. Hem de preparar l'estada i el període de pràctiques amb més cura i dedicació perquè l'estudiant recordi el pas per la nostra empresa com una experiència potent i enriquidora de veritat. Crec que és essencial potenciar aquest tipus de relacions, hem d'aproximar les aules al carrer, al mercat, i les organitzacions hem de visitar més les aules.

Pel que fa al PEA, si es decidís continuar comptant amb nosaltres, n'estarem encantats, m'illusionaria preparar-lo conjuntament per anar millorant edició rere edició.

Com veuen el sector de la construcció sostenible d'aquí a 10 anys? A quins reptes i amenaces s'enfronta el sector?

Crec que d'aquí a 10 anys no hi haurà un sector de la construcció sostenible. Crec que tot el sector de la construcció serà sostenible, o més ben dit, s'haurà situat molt a prop dels compromisos assumits com a sector respecte dels objectius que es defineixen a l'Agenda urbana o en el PNIEC, que podríem considerar dos documents d'àmbit espanyol que defineixen els deures que caldria fer. Dels grans sectors contaminants, energia, indústria, transport, construcció i alimentació, la construcció, si la considerem amb criteris de cicle de vida, és a dir, des de la fase extractiva fins a la fase d'ús i desmantellament posterior, és la que té més possibilitats reals de disminuir l'impacte mediambiental negatiu que té. Crec que en l'àmbit normatiu serà objecte de molta pressió per provocar aquell canvi que alguns ja hem iniciat sense que ens l'imposin.

Com duen a terme la inversió d'impacte a la seva empresa? I com se'n mesuren els efectes?

Com que a H.A.U.S. el volum d'inversió és encara relativament baix, coinvertim en els projectes d'alguns dels nostres clients, en algun cas permutem honoraris per participar en l'actiu construït.

En la mesura que qualsevol dels nostres projectes és considerat una inversió d'impacte podríem afirmar que el 100 % de la nostra pràctica genera impacte, entenent impacte com la generació d'un efecte positiu ja sigui sobre la salut de les persones, sobre un aspecte de dimensió social, o en accions que disminueixin o alenteixen els efectes del canvi climàtic.

Pel que fa al mesurament, els referents a la sostenibilitat, lligats a la demanda i al consum energètic són fàcils de contrastar si es contraposen als que generen edificis veïns. La reducció de demanda i consum energètic així com la minimització de l'ús de recursos energètics fòssils apunten directament a lluitar contra el canvi climàtic. En aquest mateix capítol hi ha tota la pràctica duta a terme en la no utilització de materials que provoquen altes emissions de CO₂, ja sigui en la fase extractiva, de manufacturació, de transport, d'incorporació o de desmantellament. Això correspon a la feina feta en l'anàlisi del cicle de vida.

El mesurament en el camp de la salut és molt més complex, falten indicadors clars i precisos per avaluar l'efecte de determinades mesures. Hem de reconèixer que treballem amb centenars d'indicis i poques evidències encara, el rigor ens demana temps, mentre el temps faci la seva tasca de verificació nosaltres apliquem el criteri de prudència que descansa en els indicis esmentats.

Socialment es deriven multitud d'indicadors també difícils de mesurar, són molts els factors que influeixen que una determinada variable es mogui, índexs com el d'absentisme laboral o escolar, la productivitat, l'índex de separacions, la violència de gènere o domèstica tenen molts causants i factors que els provoquen. Un d'aquests, al nostre entendre, és el confort ambiental que puguem tenir a les nostres cases, escoles o fàbriques. En quina mesura? No ho sabem amb certesa, però des de la nostra praxi creiem que una casa que gaudeixi de confort acústic, lumínic i tèrmic, que disposi de condicions d'habitabilitat òptimes albergarà i facilitarà més bé la convivència, de la mateixa manera que un convalescent es recupera més bé de la seva malaltia en un espai ben il·luminat, ben ventilat i amb absències de factors de desconfort.

Mirasol

Quines accions més destacades tenen en marxa actualment a H.A.U.S.?

Alguns projectes, constructius o divulgatius, ja els hem comentat. Impulsar l'assignatura d'Arquitectura i Salut a la Facultat d'Arquitectura, per exemple. Entre les que us puc dir, tenim dues patents que fan referència a solucions arquitectòniques, en la fase prèvia a la concessió de la patent. Ens fa molta il·lusió generar solucions patentables i posar-les a disposició d'altres dissenyadors per poder-les implementar. També estem treballant en un edifici d'estructura de fusta que es construirà en una gran ciutat. El més significatiu és l'edifici Slow, que serà un referent en molts dels àmbits que ja hem esmentat. Com a aspecte especial volem integrar la mobilitat fins a l'edifici en el preu del lloguer.

Altres projectes que avancen lentament són el projecte Pirena, el SOS Water o el Resilience 2058. Per explicar-los ens caldria un número sencer de la revista...

A escala global, com creu que es podrien afavorir i impulsar les inversions d'impacte?

El primer pensament que em ve al cap és si cal "afavorir-les"..., no ho sé, hauria, hauríem, de dedicar una bona estona a reflexionar sobre això. Segurament molts estarien a favor de mesures fiscals, incentius, etc. En alguna ocasió he defensat que els productes planet friendly haurien de tenir un IVA més baix..., ho continuo pensant. Sí!, i els edificis, o els mitjans de transport, o els aliments no contaminants també, suposo... i determinades inversions també. El problema és que amb el dèficit fiscal que tenim, (no entraré en l'anàlisi dels perquè), potser més que bonificar les bones pràctiques hem de penalitzar les dolentes, sí, crec que estic més per la política de penalitzar les males pràctiques. De totes maneres em reservo el dret a canviar d'opinió demà mateix... hauria de reflexionar-hi més bé.

En temes reguladors de sòl i urbanisme es podria avançar molt. Un exemple, la nostra normativa no permet la cohabitació d'usos... Això fa molt difícil la flexibilitat dels nostres edificis, cosa que la societat demana a crits. El regulador, en general, és

lent, mancat de reflexos i poc audaç, i tota afirmació va acompanyada de les seves excepcions, és clar!

Quins són els reptes que teniu a curt i a mitjà termini?

Intentaré ser concret, tres desitjos per als propers tres anys: dissenyar i construir una escola, una residència per a persones grans i una promoció d'habitatges de lloguer, amb demanda positiva que incorpori almenys 2/3 de les propostes del nostre llibre de processos i estil, i que estigui situada en una gran ciutat a preus que no superin el 40 % de la quota d'esforç dels seus ocupants. Va, un últim repte, que llancem algun dels tres programes de compromís amb la sostenibilitat que tenim en marxa.

I finalment, una pregunta obligada per la situació actual de pandèmia: com afectarà el coronavirus al sector?

En el moment actual, en el qual encara no s'ha resolt ni tampoc coneixem amb exactitud quines conseqüències tindrà en tots els àmbits, és difícil contestar-vos. Presumiblement provocarà una frenada en les inversions, almenys a curt termini, com passa a qualsevol entorn d'incertesa creixent...

Al cap d'uns mesos, potser fins a la primavera del 2021, amb la situació espero ja resolta o almenys sota un cert control, entenc que l'activitat inversora tornarà als nivells dels últims exercicis o fins i tot a superar-la. Hi ha massa variables no conegudes encara per fer plans. El que sí que és innegable és que, en el costat negatiu, la COVID-19 ha posat la qüestió de la salut en portada de tots els debats. Aquesta circumstància, acompanyada de la preocupació creixent per la contaminació, posa el focus en temes com la qualitat de l'aire tant interior com exterior, la importància dels sistemes de ventilació, els filtres, els biosensors tant en circuits d'aire com d'aigua, etc. Tot aquest tipus de propostes segur que d'ara en endavant tindran més receptivitat.